

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح دو فوریتی اصلاح بند الف قانون اصلاح ماده ۵ قانون
بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی»
(اعاده شده از شورای نگهبان (۲))

امین‌اله پاک‌نژاد

مقدمه

طرح ارائه شده در سال ۱۳۹۹ با عنوان «اصلاح قانون بیمه کارگران ساختمانی» (که منجر به تصویب قانون «اصلاح ماده ۵ قانون بیمه کارگران ساختمانی» در سال ۱۴۰۱ شد) و سپس در سال ۱۴۰۲ با عنوان «اصلاح ماده (۵) بیمه‌ی کارگران ساختمانی»؛ تلاش‌هایی برای اصلاح سازوکار محاسبه «حق بیمه کارفرمایان» هستند تا با افزایش اعتبارات این بخش، زمینه برای حذف سهمیه‌ها و بیمه تمامی کارگران ساختمانی کشور فراهم شود. با اصلاح قانون در سال ۱۴۰۱، در عمل هزینه‌های ساخت‌وساز در برخی موارد، افزایش چشمگیری داشت. همین امر سبب شد طرح اصلاح ماده ۵ بیمه‌ی کارگران ساختمانی مجدداً مطرح شود. طرح مذکور همان طور که در مقدمه توجیهی آن بیان شده‌است، به دلیل افزایش هزینه‌های ساخت و ساز در برخی مناطق کشور ارائه شده‌است. این طرح پس از یکبار رفت و برگشت، مجدداً به شورای نگهبان ارسال شد که با ایراداتی از سوی این شورا و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام مواجه شد. در ادامه به بررسی گزارش کمیسیون در راستای رفع ایرادات مذکور خواهیم پرداخت.

مجموعه سخن علمی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۸۹۱

شماره چاپ:

۱۳۶۸

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲-۲۴۰۱۹۰۳۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۶/۲۱

بررسی نظرات شورای نگهبان

ماده	مصوبه مجلس	ایراد شورا	مصوبه کمیسیون در خصوص رفع ایرادات شورای نگهبان	اظهار نظر کارشناسی
بند الف	<p>بند «الف» و تبصره‌های آن و بندهای «ج»، «ز» و «ح» ماده (۵) قانون اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب ۱۴۰۱/۱۱/۰۵ به شرح ذیل اصلاح می‌شود:</p> <p>الف- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه شده از مأخذ کسر حق بیمه از کارگران دارای پروانه مهارت فنی شاغل مستقیم معادل سی درصد (۳۰٪) مجموع عوارض صدور پروانه ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش تراکم ساختمان، تخریب و نوسازی بنا و تعمیرات اساسی (علاوه بر عوارض پرداختی) به‌عنوان سهم مالک، این کارگران را بیمه نماید.</p> <p>در صورت عدم تأمین منابع لازم جهت گسترش پوشش بیمه‌ای کارگران با تصویب هیأت وزیران، افزایش مجموع عوارض تا معادل چهل درصد (۴۰٪) و به‌صورت سالیانه حداکثر در سقف معادل دو و نیم درصد (۲/۵٪) بلامانع است.</p> <p>۲- تبصره (۱) بند (الف) اصلاحی موضوع ماده واحده، به شرح زیر اصلاح می‌شود: تبصره ۱- برای ساخت و ساز در داخل محدوده روستاها، با مجوز دهیاری‌ها، معادل پانزده درصد (۱۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه به‌عنوان سهم مالک خواهد بود.</p> <p>۳- در تبصره (۲) بند (الف) اصلاحی موضوع ماده واحده، عبارت «با مجوز سازمان‌های متولی، سهم مالک پانزده درصد (۱۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه می‌باشد» به عبارت «با مجوز سازمان‌های متولی معادل پانزده درصد (۱۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه به‌عنوان سهم مالک خواهد بود» اصلاح می‌شود.</p>	<p>۱- در بند (الف)،</p> <p>۱-۱- مقصود از درصدی از مجموع عوارض، در موارد ذیل بند نظیر عوارض افزایش ارزش قانونی اعیانی ناشی از طرح‌های توسعه شهری و تغییر کاربری به مالک، این کارگران را بیمه نماید.</p> <p>در صورت عدم تأمین منابع لازم جهت گسترش پوشش بیمه‌ای کارگران، افزایش مجموع عوارض تا سی درصد (۳۰٪) و به‌صورت سالانه حداکثر در سقف دو و نیم درصد (۲/۵٪) با تصویب هیأت وزیران، بلامانع است.</p> <p>تبصره ۱- برای ساخت و ساز در داخل محدوده روستاها، با مجوز دهیاری‌ها، سهم مالک ده درصد (۱۰٪) مجموع عوارض صدور پروانه می‌باشد.</p> <p>تبصره ۲- برای ساخت و ساز در خارج از محدوده روستاها (محدوده عمل بخشداری‌ها) و در داخل مجتمع‌ها و شهرک‌های کشاورزی، مناطق آزاد تجاری - صنعتی، مناطق ویژه اقتصادی، نواحی و شهرک‌های صنعتی و مناطق نمونه گردشگری با مجوز سازمان‌های متولی، سهم مالک</p>	<p>بند «الف» و تبصره‌های آن و بندهای «ج»، «ز» و «ح» ماده (۵) قانون اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب ۱۴۰۱/۱۱/۰۵ به شرح ذیل اصلاح می‌شود:</p> <p>الف- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه شده از مأخذ کسر حق بیمه از کارگران دارای پروانه مهارت فنی شاغل مستقیم و بیست و دو و نیم درصد (۲۲/۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش تراکم ساختمان، تخریب و نوسازی بنا و تعمیرات اساسی، شامل زیربنا، مازاد بر تراکم پایه مالی، افزایش ارزش قانونی اعیانی ناشی از طرح‌های توسعه شهری و تغییر کاربری به تجاری به‌عنوان سهم مالک، این کارگران را بیمه نماید.</p> <p>در صورت عدم تأمین منابع لازم جهت گسترش پوشش بیمه‌ای کارگران، افزایش مجموع عوارض تا سی درصد (۳۰٪) و به‌صورت سالانه حداکثر در سقف دو و نیم درصد (۲/۵٪) با تصویب هیأت وزیران، بلامانع است.</p> <p>تبصره ۱- برای ساخت و ساز در داخل محدوده روستاها، با مجوز دهیاری‌ها، سهم مالک ده درصد (۱۰٪) مجموع عوارض صدور پروانه می‌باشد.</p> <p>تبصره ۲- برای ساخت و ساز در خارج از محدوده روستاها (محدوده عمل بخشداری‌ها) و در داخل مجتمع‌ها و شهرک‌های کشاورزی، مناطق آزاد تجاری - صنعتی، مناطق ویژه اقتصادی، نواحی و شهرک‌های صنعتی و مناطق نمونه گردشگری با مجوز سازمان‌های متولی، سهم مالک</p>	<p>بند الف</p> <p>اِبهام شورای نگهبان، با حذف عبارت «ارزش قانونی اعیانی ناشی از طرح‌های توسعه شهری و تغییر کاربری به تجاری»، مرتفع شده‌است.</p>

ماده	مصوبه مجلس	ایراد شورا	مصوبه کمیسیون در خصوص رفع ایرادات شورای نگهبان	اظهار نظر کارشناسی
	پانزده درصد (۱۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه می‌باشد.			
بند الف	الف- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه شده از مأخذ کسر حق بیمه از کارگران دارای پروانه مهارت فنی شاغل مستقیم و بیست و دو و نیم درصد (۲۲/۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش تراکم ساختمان، تخریب و نوسازی بنا و تعمیرات اساسی، شامل زیربنا، مزاد بر تراکم پایه مالی، افزایش ارزش قانونی اعیانی ناشی از طرح‌های توسعه شهری و تغییر کاربری به تجاری به‌عنوان سهم مالک، این کارگران را بیمه نماید. در صورت عدم تأمین منابع لازم جهت گسترش پوشش بیمه‌ای کارگران، افزایش مجموع عوارض تا سی درصد (۳۰٪) و به‌صورت سالانه حداکثر در سقف دو و نیم درصد (۲/۵٪) با تصویب هیأت وزیران، بلا مانع است.	۱- در بند (الف)، ۱-۱- ... ۱-۲- عبارتهای «مازاد بر پایه تراکم مالی» و «افزایش ارزش قانونی اعیانی ناشی از طرح‌های توسعه شهری» از جهت عدم تعریف قانونی ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.	بند (الف) اصلاحی موضوع ماده واحده، به شرح زیر اصلاح می‌شود: بند الف: سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه شده از مأخذ کسر حق بیمه از کارگران دارای پروانه مهارت فنی شاغل مستقیم معادل سی درصد (۳۰٪) مجموع عوارض صدور پروانه ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش تراکم ساختمان، تخریب و نوسازی بنا و تعمیرات اساسی به‌عنوان سهم مالک، این کارگران را بیمه نماید.	عوارض «مازاد بر تراکم پایه مالی» و همچنین عوارض «ارزش قانونی اعیانی ناشی از طرح‌های توسعه شهری و تغییر کاربری به تجاری» به دلیل عدم تعریف قانونی، مورد ابهام شورای نگهبان قرار گرفته است. کمیسیون در راستای رفع ابهام، عبارتهای فوق را حذف کرده است که از این جهت ایراد شورا، مرتفع شده است.
بند الف	الف- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه شده از مأخذ کسر حق بیمه از کارگران دارای پروانه مهارت فنی شاغل مستقیم و بیست و دو و نیم درصد (۲۲/۵٪) مجموع عوارض صدور پروانه ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش تراکم ساختمان، تخریب و نوسازی بنا و تعمیرات اساسی، شامل زیربنا، مزاد بر تراکم پایه مالی، افزایش ارزش قانونی اعیانی ناشی از طرح‌های توسعه شهری و تغییر کاربری به تجاری به‌عنوان سهم مالک، این کارگران را بیمه نماید. در صورت عدم تأمین منابع لازم جهت گسترش پوشش بیمه‌ای کارگران، افزایش مجموع عوارض تا سی درصد (۳۰٪) و به‌صورت سالانه حداکثر در سقف دو و نیم درصد (۲/۵٪) با تصویب هیأت وزیران، بلا مانع است.	۲- بند (الف) و تبصره‌های ۱ و ۲ آن، از این جهت که درصد مذکور سهم مالک، بخشی از عوارض پرداختی به شهرداری است یا علاوه بر آن، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.	بند (الف) اصلاحی موضوع ماده واحده، به شرح زیر اصلاح می‌شود: بند الف: سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت هفت درصد (۷٪) حق بیمه سهم بیمه شده از مأخذ کسر حق بیمه از کارگران دارای پروانه مهارت فنی شاغل مستقیم معادل سی درصد (۳۰٪) مجموع عوارض صدور پروانه ایجاد یا توسعه، احداث و یا افزایش تراکم ساختمان، تخریب و نوسازی بنا و تعمیرات اساسی (علاوه بر عوارض پرداختی) به‌عنوان سهم مالک، این کارگران را بیمه نماید. در صورت عدم تأمین منابع لازم جهت گسترش پوشش بیمه‌ای کارگران با تصویب هیأت وزیران، افزایش مجموع عوارض تا معادل چهل درصد (۴۰٪) و به‌صورت سالیانه حداکثر در سقف معادل دو و نیم درصد (۲/۵٪) بلا مانع است.	ابهام شورای نگهبان، از این حیث بوده است که درصد مشخص شده از مجموع عوارض، به‌عنوان بخشی از عوارض پرداختی به شهرداری محسوب می‌شود یا مالک علاوه بر عوارض پرداختی به شهرداری، باید درصد مشخص شده در این بند را بپردازد. کمیسیون در راستای رفع ایراد شورای نگهبان، پس از عبارت «تعمیرات اساسی»، عبارت «علاوه بر عوارض پرداختی» را اضافه نمود. با اضافه شدن این عبارت، ابهام شورا برطرف شده است.

ماده	مصوبه مجلس	ایراد شورا	مصوبه کمیسیون در خصوص رفع ایرادات شورای نگهبان	اظهار نظر کارشناسی
	حداکثر در سقف دو و نیم درصد (۲/۵٪) با تصویب هیأت وزیران، بلا مانع است.			
تبصره ۴	تبصره ۴- افراد ناتوان مالی تحت پوشش کمیته‌امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور که شخصاً متقاضی پروانه ساختمانی ساخت و ساز موضوع این قانون هستند، برای یکبار ایجاد یا توسعه زیربنای تا سقف ۱۰۰ متر مربع از پرداخت حق بیمه سهم مالک معاف می‌باشند.	۳- تبصره ۴، با توجه به مواد مشابه در قوانین سابق، نسبت به مصادیق دیگر افراد ناتوان مالی که امکان احراز ناتوانی آنها وجود دارد، خلاف موازین شرع شناخته شد.	تبصره (۴) بند (الف) اصلاحی موضوع ماده واحده، به شرح زیر اصلاح می‌شود: تبصره ۴- افراد تحت پوشش کمیته‌امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور و سایر افراد ناتوان از پرداخت، از پرداخت عوارض مذکور معاف هستند. آیین نامه اجرایی این تبصره که شامل نحوه تشخیص افراد موضوع این تبصره بر اساس سطح درآمد و دارایی آنها است، توسط وزارت کشور با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت امور اقتصادی و دارایی و کمیته‌امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور تدوین می‌شود و حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این بند به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.	ایراد شرعی شورای نگهبان در خصوص، سایر مصادیق افراد ناتوان مالی، با اصلاحات کمیسیون، بر طرف شده‌است.

جمع‌بندی

طرح اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی اصلاحی ۱۴۰۱/۱۱/۵، پس از ارسال به شورای نگهبان مورد ایراد این شورا قرار گرفت. کمیسیون اجتماعی در راستای رفع ایرادات این شورا، اصلاحاتی انجام داده است. اصلاحات کمیسیون اجتماعی، رافع ایرادات شورای نگهبان می‌باشد.